

Prikaz knjige

Lucas, Edward: *The New Cold War*

Bloomsbury, Revised Edition, 2009., 350 str.

Iz pera uglednog dopisnika, još uglednijeg časopisa "Economist", dolazi nam zastrašujuće upozorenje o "novom" hladnom ratu u knjizi koja se na sistematski način bavi tom tematikom kroz 9 poglavlja, koja čine 3 tematske cjeline: polazak Putina na vlasti i promijene koje je on kao predsjednik inicirao, koji su strateški ciljevi Rusije u "novom" hladnom ratu, te na koje načine Rusija ostvaruje svoje strateške ciljeve.

Hladni rat kao termin koji je u međunarodnim političkim odnosima označavao razdoblje sukoba dvaju suprotnih političkih ideologija i ekonomskih sistema, je kako se autor izražava "mrtav", a on sam je svjedočio njegovu pogrebu početkom 1990-tih, no tada nitko nije mogao zamisliti posljedice koje će dogoditi u skoroj budućnosti radi tog događaja. "Ideološki konflikt novog hladnog rata je između ruskog nacionalizma i slabo povezanog Zapadnog multilateralizma." Ova definicija novog hladnog rata, može se činiti minornom za neke ili pukim naklapanjem za druge, no pobjeda u sukobu kojeg ona nosi u svojoj jezgri, može se ovaj put pokazati fatalnim za Zapad.

Kroz prva tri poglavlja pratimo Putinov dolazak na vlast, koji se dogodio hladne zimske noći na samom prijelazu milenija – 31.12.1999. godine – razdoblje koje je prethodilo tom događaju i način na koji predsjednik Putin vodi državne poslove. Kroz period 1990-tih Rusija je prošla vrlo stihijski, vode na Borisom Jeljcinom, koji je rađe zavirio u čašu nego u državne probleme, nagrizena korupcijom, kriminalom, "oligarsima" i potpunom anarhijom u nekim dijelovima zemlje, djelovala je kao država osuđena na propast. Sve to se mijenja dolaskom Putina na čelo države, kao drugog Predsjednika Ruske Federacije od njezina osamostaljenja. Od samoga početka Putin je pokazao čeličnu odlučnost da riješi kriminal koji je nagrizao Rusiju, a sa svojom pozadinom kao časnik KGB-a znao je koje metode treba koristiti kako bi brzo i efikasno riješio taj problem. Kada je obuzdao problem kriminala, svoju pozornost je usmjerio na novoniklu kastu bogataša tzv. "oligarha" koji su svoje bogatstvo stekli tijekom 1990-tih, većina je pobjegla, neki su "stradali" u sumnjivim "nezgodama", dok su neki osuđeni na zatvorske kazne; nakon što je na potpuno autoritaran i gotovo militantni način došao u sukob sa onima koju za vrijeme Jeljcina vodili državu ima mogućnost konsolidacije Ruskog stanovništava; no za tako nešto mu treba čin koji bi mu omogućio da pokaže Ruske "mišiće", za to su mu poslužili napadi Čečena. Kroz sukob s njima on je u mogućnosti provoditi državnu kontrolu i cenzuru, tijekom ovog razdoblje donose se zakoni koji se mogu od strane sudaca vrlo slobodno interpretirati, a idu na štetu svima onima koji su optuženi za "protudržavne djelatnosti", što znači da se sve aktivističke djelatnosti koje ne podržavaju službenu politiku Moskve, mogu klasificirati kao antidržavne, svi komentari no-

vinara koji pišu protiv državne politike, mogu se nazvati antidržavnim, sloboda medija i izražavanja je nešto što polako nestaje tijekom prvog mandata predsjednika Putina. Nakon prvog Putinova mandata, situacija u Rusiji se drastično izmijenila, svi oni koji su dovodili legitimnu vlast Moskve u pitanje, više to nisu u mogućnosti, vidljiv je lagan gospodarski oporavak gotovo posrnutog Ruskog gospodarstava, a kroz sukob sa Čečenima koji je završio pobjedom Moskve, Putin je vratio onaj poseban osjećaj "ponosa" ruskom stanovništvu koji je bio izgubljen tijekom razdoblja tranzicije 1990-tih.

Ovako osnažena Rusija, okreće se teritorijima koje je "izgubila" raspadom SSSR-a, te joj u oko najviše upadaju Latvija, Litva i Estonija, danas članice NATO-a i Europske unije. Bilo kakve vojne avanture više ne dolaze u obzir no zato Rusija posjeduje mnogo moćnije oružje nego što je to Zapad ikada mogao zamisliti – energeti. Putin kroz državno upravljanje energetskim tvrtkama zapravo ostvaruje jednakost: energetski interesi = državni interesi, što znači da kroz politiku Ruskih energetskih tvrtki pršte državni interesi Rusije, a kroz kupnju energetskih poduzeća drugih europskih država dolazi do stanja monopola, koji je kontroliran iz Moskve.

Strateški cilj Moskve je vraćanje utjecaja Rusije kojega je nekada imao SSSR, ona to želi postići kroz kontrolu nad dotokom energenta u Europu, prvenstveno zemnog plina, te oslabljivanjem nekada jakog savezništva između Europe i SAD-a, tzv. Euroatlantskog saveza. Nažalost to joj uspijeva, jer Europska unija nije konsolidirana i snažna; već je labava integracija na ekonomskim temeljima, bez jasnog zajedničkog interesa, što ide na ruku Moskvi, koja pomoću energetske politike, ostvaruje svoje strateške političke ciljeve u Europi. Autor kritizira nepostojanje zajedničke "Europske" vanjske politike, kritizirajući potom one države koje radi svoje energetske stabilnosti stvaraju saveze s Rusijom, koji se pokazuju štetnima za ostale zemlje Europske unije; svi oni koji su se ikada zapitali koja je veza između Njemačke i Rusije u ovoj knjizi će naći odgovore koje traže.

Većina stanovnika Zapadnog svijeta zamišlja NATO i Europsku uniju, kao organizacije koje su utemeljene na čvrstim temeljima, omogućavajući im time postojanje u budućnosti. Svi koji to misle varaju se, kako pokazuje autor, Rusija se vratila jača no ikada, koristeći Zapadno oružje – međunarodne organizacije – protiv njega samoga. Misli se pri tome prvenstveno na dvije organizacije: Collective Security Treaty Organisation i Shanghai Cooperation Organisation; suradnjom kroz ove organizacije Ruska vanjska politika, vrlo ozbiljno prijeti Zapadnim interesima na područjima Bliskom istoku i Azije, a suradnjom s Kinom, pokazuje kako postoji zajednički interes – ma koliko se on nama labavim činio – između Rusije i Kine; on se očituje u slabljenju utjecaja SAD-a, na područja pod kontrolom ovim organizacija, ali također i u stvaranju jaza između interesa SAD-a i Europske unije.

Koliko nam se god deprimirajući autorovi zaključci mogu činiti; on ističe kako nada postoji. Najveća zapadna vrijednost je u osobnoj slobodi i transparentnom načinu vladanja, koji kroz očuvanje osobne slobode, omogućuje ekonomski progres. Države kao Rusija i Kina, ne poznaju pojam osobne slobode, već stvaraju homogene države, gdje su individualni interesi izjednačeni sa državnim; što ujedno označava nemogućnost autonomnog djelovanja

pojedince. Ono što zemlje Europske unije moraju prepoznati, jest ma koliko se različitim činio, zajednički interes između Europe i SAD-a, postoji, a on je očuvanje individualne slobode. Naravno da postoje razdoblja u kojima je teže prepoznati zajednički interes, no on je konstanta koja postoji, stoga zemlje Europske unije ne bi smjele dopustiti da ih se preusmjeri od suradnje sa SAD-om, jer se njihova moć time u stvarnosti znatno oslabljuje, što ih u konačnici čini vrlo lakim plijenom. Naravno da nije riječ o ratu, već o nečem mnogo gorem, potpunom energetske ovisnosti.

Knjiga "Novi hladni rat" Eduarda Lucasa, vrlo je jasna kritika postojećeg stanja u Rusiji, ali i načina na koji su se pojedine zemlje članice Europske unije i NATO-a, postavile prema tom problemu. "Novi" hladni rat ne predstavlja opasnost od rata u klasičnom smislu riječi, već označava pitanje kako da sačuvamo Zapadne vrijednosti u sve više umreženom svijetu energetske ovisnosti koji je kontroliran iz Moskve. Knjigu preporučam svim onim čitateljima koji su se ikada zapitali koja je uloga Rusije danas, ili zašto postoji dihotomija između vanjsko političkih interesa pojedinih zemlja članica Europske unije, a time nepostojanje jasne zajedničke vanjske politike Europske unije. Čitatelj će bez većih napora svladati štivo, koje je pisano jasno i sistematski precizno. Ovu knjigu posebno preporučam svima onima koji hvale Rusku vanjsku politiku, te priželjkuju Ruski uspjeh; oni će naći najšokantniji odgovor u ovoj knjizi, zašto se to ne bi smjelo dogoditi, koji im se možda neće svidjeti.

Marko Žagar